

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผ้าลายน้ำไหล

๑. ขอบข่าย

- ๑.๑ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ครอบคลุมเฉพาะผ้าลายน้ำไหลที่ทอด้วยกี่ทอมือแบบพื้นบ้านหรือแบบกึ่งกระตุก โดยใช้เส้นด้ายฝ้าย หรือเส้นไหมแท้ หรือเส้นด้ายใยประดิษฐ์ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือผสมกัน

๒. บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์นี้ มีดังต่อไปนี้

- ๒.๑ ผ้าลายน้ำไหล หรืออาจเรียกว่า “ผ้าทอแบบเกาะหรือล้วง” หมายถึง ผ้าลวดลายที่ได้จากเทคนิคการทอโดยใช้เส้นด้ายพุ่งหลายสีสอดย้อนกลับไปมาเป็นช่วง ๆ ด้วยเทคนิคการทอแบบขัดสานธรรมดา และใช้วิธีผูกห่วงรอบเส้นด้ายยืนเพื่อเกาะเกี่ยวและยึดเส้นด้ายพุ่งแต่ละช่วงไว้เป็นการเพิ่มความแข็งแรงให้กับเนื้อผ้า มีทั้งการทอลวดลายต่อเนื่องเต็มผืนผ้า หรือทอเป็นลวดลายบางส่วน หรือทอเป็นลวดลายผสมผสานกับลวดลายอื่น เช่น ลายพื้นสีต่าง ๆ ลายจก ลายขีด อาจสอดแทรกด้วยเส้นไหมแท้หรือด้นสีต่าง ๆ
- ๒.๒ เส้นด้ายฝ้าย หมายถึง เส้นด้ายที่ได้จากปุยฝ้าย
- ๒.๓ เส้นไหมแท้ หมายถึง เส้นใยธรรมชาติที่ได้จากใยโปรตีนของรังไหม
- ๒.๔ เส้นด้ายใยประดิษฐ์ หมายถึง เส้นด้ายที่ได้จากการสังเคราะห์ และด้น

๓. วัสดุ

- ๓.๑ เส้นด้ายที่ใช้ทอผ้าลายน้ำไหล แบ่งออกเป็น ๓ ชนิด คือ
- ๓.๑.๑ เส้นด้ายฝ้าย
 - ๓.๑.๒ เส้นไหมแท้
 - ๓.๑.๓ เส้นด้ายใยประดิษฐ์
- ๓.๒ สีที่ใช้ย้อมเส้นด้ายที่ใช้ทอผ้าลายน้ำไหล แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ
- ๓.๒.๑ สีธรรมชาติ
 - ๓.๒.๒ สีสังเคราะห์

๔. คุณลักษณะที่ต้องการ

๔.๑ ลักษณะทั่วไป

ต้องอยู่ในสภาพเรียบร้อยตลอดทั้งผืน ลวดลายเด่น เส้นด้ายชัดเจนทั้งตามแนวเส้นด้ายยืนและแนวเส้นด้ายพุ่ง และต้องไม่ปรากฏข้อบกพร่องให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น สีและเนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ ลายผิดหรือลายไม่ต่อเนื่อง เส้นด้ายพุ่งผิดสี รอยเส้นด้ายขาด ผ้าเป็นรูหรือรอยแยก รอยเปื้อน ริมผ้าเสีย ส่วนข้อบกพร่องอื่นๆ อันเกิดจากกรรมวิธีการผลิตด้วยมือต้องมีน้อยที่สุดและเป็นที่ยอมรับได้

๔.๒ เอกลักษณะ

ต้องมีลักษณะเฉพาะของผ้าลายน้ำไหล คือ ใช้เส้นด้ายพุ่งหลายสี ทอแบบลายขัดธรรมดา สอดเส้นด้ายพุ่งย้อนกลับไปมาแต่ละช่วงจะพันรอบเส้นด้ายยืน เพื่อยึดเส้นด้ายพุ่งในแต่ละช่วงไว้ อาจมีการสอดแทรกด้วยเส้นไหมแท้ หรือด้ายสีต่างๆ

เมื่อตรวจสอบตามข้อ ๔.๑ แล้วผลการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบแต่ละคนต้องไม่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งไม่ผ่าน

๔.๓ ชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ

ต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ที่ฉลาก

๔.๔ ความกว้างและความยาว

ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย แต่ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ที่ฉลาก

๔.๕ สี

ต้องไม่ปรากฏรอยของเส้นด้ายสีหนึ่ง หรือส่วนของผ้าสีใดสีหนึ่ง ติดสีจากเส้นด้ายอื่นที่อยู่ติดกันอันเนื่องมาจากสีตก หรือสีซึมเข้ามาผสมกันจนเกิดเป็นอีกสีหนึ่งอย่างเห็นได้ชัด

๕. การบรรจุ

๕.๑ หากมีการบรรจุ ให้บรรจุผ้าลายน้ำไหลในหีบห่อที่สะอาด เรียบร้อย พอที่จะป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับผ้าลายน้ำไหลได้

๖. เครื่องหมายและฉลาก

๖.๑ ที่ฉลากผ้าลายน้ำไหลทุกหน่วยหรือหีบห่อผ้าลายน้ำไหลทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมี เลข อักษร หรือ เครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน

- (๑) ชื่อผลิตภัณฑ์
- (๒) ชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ
- (๓) ความกว้าง
- (๔) ความยาว
- (๕) กรณีใช้สัณฐานชาติให้ระบุ
- (๖) คำแนะนำในการดูแลรักษา

- (๗) ประวัติผลิตภัณฑ์ (ถ้ามี)
- (๘) ชื่อผู้ทำ หรือสถานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน
ในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

๗. การชักตัวอย่างและเกณฑ์การตัดสิน

- ๗.๑ รุ่น ในที่นี้ หมายถึง ผ้าลายน้ำไหลที่ทำโดยกรรมวิธีเดียวกัน ที่ทำหรือส่งมอบหรือซื้อขายในระยะเวลาเดียวกัน
- ๗.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ ให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่กำหนดต่อไปนี้
- ๗.๒.๑ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบลักษณะทั่วไป เอกลักษณ์ ความกว้างและความยาว การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน ๑ ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๔.๑ ข้อ ๔.๒ ข้อ ๔.๔ ข้อ ๕. และข้อ ๖. จึงจะถือว่าผ้าลายน้ำไหลรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๗.๒.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ และสี ให้ชักตัวอย่างจากข้อ ๗.๒.๑ โดยตัดตัวอย่างให้มีความกว้าง ๑๐ เซนติเมตร ความยาวตลอดหน้าผ้า เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๔.๓ และข้อ ๔.๕ จึงจะถือว่าผ้าลายน้ำไหลรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๗.๓ เกณฑ์การตัดสิน
ตัวอย่างผ้าลายน้ำไหลต้องเป็นไปตามข้อ ๗.๒.๑ และข้อ ๗.๒.๒ ทุกข้อ จึงจะถือว่าผ้าลายน้ำไหลรุ่นนั้นเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้

๘. การทดสอบ

- ๘.๑ การทดสอบลักษณะทั่วไป และเอกลักษณ์
ให้แต่งตั้งคณะผู้ตรวจสอบ ประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญในการตรวจสอบผ้าลายน้ำไหลอย่างน้อย ๓ คน แต่ละคนจะแยกกันตรวจโดยอิสระ ในแต่ละลักษณะของผลการตรวจสอบให้ตัดสินว่าผ่านหรือไม่ผ่านเท่านั้น
- ๘.๒ การทดสอบชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ (ยกเว้นดิน)
- ให้ใช้วิธีเผาไหม้ด้วยเปลวไฟ โดยแยกเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่งออกจากกัน แล้วนำไปเผาด้วยเปลวไฟ
- ๘.๒.๑ เส้นด้ายฝ่ายเมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้
- (๑) เมื่อนำเส้นด้ายฝ่ายเข้าใกล้เปลวไฟ เส้นด้ายจะไม่หดหนีไฟ
 - (๒) เมื่อใส่เส้นด้ายฝ่ายเข้าในเปลวไฟ เส้นด้ายจะลุกติดไฟและลุกอย่างช้า ๆ
 - (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
 - (๔) เมื่อนำเส้นด้ายฝ่ายออกจากเปลวไฟ ไฟยังคงลุกอย่างต่อเนื่อง
 - (๕) ถ้ามีสีเขม่าถึงเทา
 - (๖) กลิ่นคล้ายกระดาษไหม้ไฟ
 - (๗) ปุยของเถ้าเบา ถ้าเป่าจะฟุ้งกระจาย

๘.๒.๒ เส้นไหมแท่งเมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้

- (๑) เมื่อนำเส้นไหมแท่งเข้าใกล้เปลวไฟ เส้นไหมจะหดหนีไฟ
- (๒) เมื่อใส่เส้นไหมแท่งเข้าในเปลวไฟ เส้นไหมจะลุกติดไฟอย่างรวดเร็ว
- (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
- (๔) เมื่อนำเส้นไหมแท่งออกจากเปลวไฟ ไฟจะดับ
- (๕) ถ้ามีลักษณะเป็นก้อนกลมคล้ายลูกปัด มีสีน้ำตาลถึงน้ำตาลไหม้
- (๖) กลิ่นคล้ายขนหรือเส้นผมไหม้ไฟ
- (๗) ปุขของเถ้าแข็งแต่เปราะ เมื่อใช้มือบีบจะแตกง่าย

๘.๒.๓ เส้นด้ายใยประดิษฐ์เมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้

- (๑) เมื่อนำเส้นด้ายใยประดิษฐ์เข้าใกล้เปลวไฟ เส้นด้ายจะหดหนีไฟ
- (๒) เมื่อใส่เส้นด้ายใยประดิษฐ์เข้าในเปลวไฟ เส้นด้ายจะลุกติดไฟได้รวดเร็วกว่าเส้นด้ายฝ้ายและเส้นไหมแท่ง
- (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
- (๔) เมื่อนำเส้นด้ายใยประดิษฐ์ออกจากเปลวไฟ ไฟยังคงลุกอย่างต่อเนื่อง
- (๕) ถ้ามีสีน้ำตาลถึงน้ำตาลไหม้
- (๖) กลิ่นเป็นสารเคมี
- (๗) เถ้าแข็งบีบไม่แตก

๘.๓ การทดสอบความกว้างและความยาว

ให้ใช้เครื่องมือวัดที่เหมาะสม

๘.๔ การทดสอบสี

นำผ้าตัวอย่างแช่ลงในน้ำเปล่านาน ๑๕ นาที ที่อุณหภูมิปกติ แล้วนำขึ้นมาตรวจพินิจ

๘.๕ การทดสอบการบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก

ให้ตรวจพินิจ